

REFLECȚII PRIVIND IMPACTUL CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL ASUPRA ASOCIAȚIEI RELIGIOASE „CREȘTINII DUPĂ EVANGHELIE”

BOGDAN EMANUEL RĂDUȚ*

România a participat în cel de-al Doilea Război Mondial în două etape: prima pe frontul de est (1941–1944), iar a doua pe cel de vest (1944–1945), cunoscând pierderi însemnate de vieți omenești și materiale.

Pornind de la impactul general, studiul evidențiază consecințele asupra denomi-națiilor religioase evanghelice, precum și statutul lor frământat în această perioadă, cu limitarea cazuistică la Asociația „Creștinii după Evanghelie”.

1. Cadrul istoric și juridic de funcționare a asociației

Înainte de a vedea impactul războiului asupra creștinilor după Evanghelie este necesar să ne familiarizăm cu aceste comunități religioase.

Creștinii după Evanghelie datează în România, prin filieră elvețiană, de la sfârșitul anului 1899. Cunoscuți pe mapamond ca Frați¹, denumirea de creștin după Evanghelie este o convenție pur românească, dată de oficialitățile vremii care n-au acceptat simpla denumire de creștini pe care aceștia și-o doreau². Comunități locale de credincioși au fost înființate pe tot cuprinsul țării, formând totodată și adunări etnice (germane, maghiare și române)³. Bineînțeles, numărul de credincioși era relativ restrâns. Într-o evidență din iunie 1942, pentru a ne face o imagine, creștinii după Evanghelie însumau 13 500 de credincioși, și aceasta la nivel național⁴.

* Istoric – Uniunea Bisericii Creștine după Evanghelie din România/Societatea de Științe Istorice, Filiala Dolj; e-mail: emy_radut@yahoo.com.

¹ Brethren Assemblies (engleză), Brüdergemeinden (germană), Assemblees Evangeliques (franceză) etc.

² După cele mai multe opinii și amintiri cunoscute, până în prezent, de la înaintașii cultului.

³ Pentru mai multe detalii vezi: Gheorghe Oprea Teodorescu, Marin Ionescu, *Istoricul Adunărilor Creștine după Evanghelie din România*, partea I (1899–1945), Uniunea Comunităților Creștine după Evanghelie, București, manuscris, 1994; Victor et Blanche Dumitrescu-Perret, *Bref historique des Assemblies de „Chretiens selon l’evangile” Roumanie, 1899–1989*, Assemblees Evangeliques de la Suisse Romande, manuscris, 1996; ***, *Scurt istoric al Adunărilor de Creștini după Evanghelie din România (1899–1989)*, rezumat și redat de Victor și Blanche Dumitrescu-Perret, ediție critică cu studiu introductiv și note de Bogdan Emanuel Răduț, Editura Sitech, Craiova, 2017, p. 54.

⁴ Viorel Achim (ed.), *Politica regimului Antonescu față de cultele neoprotestante. Documente*, Iași, Editura Institutului Național pentru Studierea Holocaustului din România „Ellie Wiesel”, – Editura Polirom, 2013, p. 502 (documentul 221).

Prima autorizare oficială din partea statului a venit în 1933, sub formă de asociație religioasă⁵. Asociațiile religioase erau intermediare între cultele oficiale recunoscute în stat de Legea Cultelor și sectele religioase cu desăvârșire interzise. Existența lor era stipulată în *Legea pentru regimul general al cultelor* din aprilie 1928, cu prevederea că funcționarea lor stătea sub „regimul legilor privitoare la asociațiuni în genere și ordinii publice” (art. 24)⁶. În interbelic au fost autorizate doar trei astfel de asociații religioase: baptiștii, adventiștii de ziua a șaptea și creștinii după Evanghelie⁷. Autorizarea creștinilor după Evanghelie din 1933 a fost reînnoită prin alte două decizii ministeriale, emise în 1937 și 1939.

Ministerul Culturii și Artelor emite în 15 iulie 1939 *Decizia 31.999* privind asociațiile religioase, prin care reglementa cadrul de funcționare a acestora. Pentru autorizare era necesar ca „cel puțin 100 de membrii, bărbați, cetățeni români, majori, capi de familie, dovedind oficial că nu aparțin nici unui alt cult și că se bucură de exercițiul drepturilor civile și politice, să înainteze ministerului un memoriu cu expunerea doctrinei religioase și a practicilor rituale, precum și statutul de organizare a ei” (art. 3)⁸. În baza acestui memoriu se primea autorizația. Creștinii după Evanghelie au fost autorizați în baza memoriului întocmit de aceștia și înaintat autorităților în drept în 1930. Acest memoriu afirma că adunările locale ale creștinilor după Evanghelie „nu atârnă în nici o privință de vreo organizație sau denominațiune religioasă din țară sau din străinătate”, cu mențiunea că se simțeau „legați suflește de toți copiii lui Dumnezeu de pretutindeni [...]”⁹.

Ca să funcționeze legal, asociațiile trebuiau să îndeplinească câteva condiții, printre care: adunările locale să aibă „cel puțin 50 de credincioși, capi de familie sau de sine stătători” (art. 6); serviciile religioase se țineau „numai în casele de rugăciuni care trebuie să fie clădiri destinate exclusiv acestui scop și declarate ca atare primăriei, prefecturii, Ținutului și Ministerului Cultelor” (art. 7); respectarea distanței de „cel puțin 200 metri de locașurile de rugăciuni ale cultelor și ale altor asociațiuni religioase” (art. 7); predicatorii și conducătorii adunărilor să fie „cetățeni români, majori, care se bucură de toate drepturile civile și să nu fi suferit vreo condamnare pentru infracțiuni infamante, iar cei care au împlinit vârsta de 30 ani să aibă și exercițiul drepturilor politice” (art. 10), precum și „să aibă cel puțin patru

⁵ Bogdan Emanuel Răduț (ed.), *Din istoria creștinilor după Evanghelie. Culegere de documente*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2013, p. 13.

⁶ *Legea Nr. 54 pentru regimul general al cultelor*, în „Monitorul Oficial al României”, partea I, nr. 89, 22 aprilie 1928, p. 3609.

⁷ *Decizia nr. 114.119 privind interzicerea activității unor asociațiuni religioase și reglementarea activității celor neinterzise*, în „Monitorul Oficial al României”, partea I, nr. 193, 24 august 1933, pp. 5404–5405.

⁸ *Decizia nr. 31.999 privind asociații religioase interzise și autorizate*, în „Monitorul Oficial al României”, nr. 161, 15 iulie 1939, p. 4456.

⁹ *** *Memoriu sau Expunerea credinței și învățătorei creștinilor după Evanghelie din România*, Întocmit și înaintat la cererea Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice și a Ministerului de Interne, ediția II-a, preluată, Ploiești, „Tipografia Românească” – Societatea Anonimă, 1930, p. 13.

clase secundare” (art. 11); puteau susține „cursuri pentru educația morală și religioasă a copiilor membrilor organizației locale” (art. 13), dar erau interzise acțiunile de „prozelitism religios” sau cele care să „defaime doctrina, ritul, organizația și pe slujitorii cultelor” (art. 14); nu aveau dreptul de a „sta în dependență față de nicio organizație similară din străinătate și nu pot întreține alte legături decât cele ce reies din omogenitatea doctrinei și a ritualului religios” (art. 15), dar puteau „întemeia școli pentru pregătirea profesională a personalului lor religios” (art. 16); puteau edita și distribui literatură religioasă proprie, cu mențiunea că erau datoare „să trimită Ministerului Cultelor și Artelor câte trei exemplare din aceste scrieri” (art. 17)¹⁰.

Această realitate istorico-juridică se va schimba în anii celui de-al Doilea Război Mondial și ai politicii publice de atunci cu referire la asociațiile religioase. La începutul războiului, Asociația „Creștinii după Evanghelie” funcționa cu două ramuri. Astfel, lucru s-a datorat unei fuziuni formale din septembrie 1939, prin care creștinii după Evanghelie i-au primit alături de ei pe creștinii după Scriptură, fundați la jumătatea anilor '20 de Teodor Popescu (de aici numiți și tudoriști)¹¹. Fuziunea aceasta s-a realizat și la îndemnul autorităților de stat care n-au acceptat să recunoască gruparea creștinilor după Scriptură (tudoriști), pe motiv că denumirea și învățătura acestora sunt apropiate de cele ale creștinilor după Evanghelie. Iar cum autoritățile nu erau interesate de diferențele doctrinare sau practice dintre cele două grupări, i-au avertizat pe creștinii după Scriptură că fie acceptă o unire cu altă grupare autorizată deja, fie vor suporta consecințele interzicerii lor. Această fuziune a durat până în ianuarie 1990.

2. Impactul și consecințele războiului asupra asociației

România a intrat în cel de-al Doilea Război Mondial la 22 iunie 1941, sub conducerea generalului, mai târziu devenit mareșal, Ion Antonescu și alături de Pactul Tripartit (Axa Roma – Berlin – Tokyo). Dorința generalului era de a elibera Basarabia răpită de sovietici cu un an înainte (iunie 1940). Drept urmare, pentru acest deziderat, armata română va lupta pe frontul de est în 1941–1944¹², adică atâta timp cât țara va fi condusă *de facto* de Antonescu și oamenii săi.

În contextul care a precedat războiul, România a fost condusă o vreme de un regim național-legionar (septembrie 1940 – ianuarie 1941), care a dus o politică sistematică de „limitare a libertății religioase, de natură să-i intimideze pe credincioși și să-i determine să-și părăsească credința și să treacă la ortodoxie”¹³. În acest context,

¹⁰ Decizia nr. 31.999/1939 privind asociații religioase interzise și autorizate, în „Monitorul Oficial al României”, nr. 161, 15 iulie 1939, p. 4456.

¹¹ Gheorghe Oprea Teodorescu, Marin Ionescu, *Istoricul Adunărilor Creștine după Evanghelie din România*, partea II, București, Uniunea Comunităților Creștine după Evanghelie, manuscris, 1994, pp. 11–52.

¹² Vezi pe larg în Dinu C. Giurescu, *România în Al doilea Război Mondial*, București, Editura All, 1999.

¹³ Viorel Achim (ed.), *op. cit.*, p. 13.

al unui stat ce se autodefinea „naționalist, creștin și totalitar”, înainte de instalarea unui nou guvern, ministrul legionar Radu Budișteanu emite, pe 9 septembrie 1940, trei decizii ministeriale de desființare a asociațiilor religioase¹⁴. Despre aceste decizii Ion Antonescu se pare că nu avea cunoștință și, în urma protestelor din partea credincioșilor acestor asociații, au fost abrogate printr-o nouă decizie emisă în 19 septembrie 1940¹⁵. Dar, în scurta perioadă de zece zile, unii credincioși au cunoscut efectele deciziilor amintite, existând cazuri răzlețe de adunări închise și sigilate. Ca urmare a abrogării deciziilor lui Budișteanu, credincioșii afectați și-au exprimat solicitarea de a li se ridica „sigiliile puse pe casele lor de rugăciuni de către autoritățile comunale”¹⁶. În același timp, aceștia vedeau în anularea desființării o intervenție divină, exprimându-se că „Domnul a hotărât altfel” decât hotărâse ministrul¹⁷.

Intrarea României în război și conducerea statului printr-un regim de dictatură militară, reprezentat de mareșalul Ion Antonescu, a inclus și existența unei legislații discutabilă astăzi, dar receptată pozitiv de majoritate ortodoxă din acel timp. În ceea ce-i privește pe creștinii după Evanghelie, și nu numai, au fost confrunțați, în 1942–1944, cu o legislație care a făcut din regimul antonescian unul de „intoleranță și prigoană religioasă”¹⁸.

Prima acțiune legislativă împotriva asociațiilor religioase neoprotestante a venit prin *Decretul-lege 927/1942*¹⁹, care prevedea: retragerea autorizării prevăzută de articolul 24, din Legea pentru regimul general al cultelor (1928), pentru asociațiile religioase, acest lucru netrebuind motivat, ci considerându-se „act de guvernământ” (art. I); egalizarea asociațiilor religioase cu sectele și desființarea lor (art. II); trecerea bunurilor imobile, fondurilor și arhivelor acestora, în patrimoniul Statului (art. III). Decretul este semnat de Ion Antonescu și contrasemnat de ministrului culturii și cultelor Ion Petrovici, deși România avea ca suveran pe Regele Mihai I. Raportul ministrului Petrovici, ce însoțește decretul, reprezintă un amplu expozeu defăimător la adresa credincioșilor acestor asociații autorizate până atunci, numindu-i sectanți care „țintesc disolvarea unității noastre naționale, ce are la bază integritatea credinței strămoșești, identificată cu însăși rațiunea de viațuire a românismului”²⁰. Existența lor se datora, în opinia acestuia, „toleranței religioase excesive în trecut a Statului”²¹. Erau acuzați de „propagandă ilicită”, prin „ajutoarele în bani” de la „centralele lor internaționale”, și de faptul că „sub masca adoptării

¹⁴ *Ibidem*, pp. 207–210 (documentele 4–6).

¹⁵ *Ibidem*, pp. 221–222 (documentul 12).

¹⁶ *Ibidem*, p. 236 (documentul 25).

¹⁷ *Înștiințare*, în „Creștinul. Revistă creștină pentru zidirea sufletească a credincioșilor”, anul XIII, iulie – octombrie, 1940, coperta 2.

¹⁸ *** *Procesul lui Ion Antonescu*, ediție îngrijită de Ioana Cracă, București, Editura Eminescu, 1995, p. 51.

¹⁹ *Decret-lege nr. 927 privind modificarea și abrogarea unor dispozițiuni din legea pentru regimul general al cultelor*, în „Monitorul Oficial al României”, partea I, nr. 305, 30 decembrie 1942, pp. 11231–11232.

²⁰ *Ibidem*, p. 11231.

²¹ *Ibidem*.

unei discipline proprii bisericești, încearcă să submineze coeziunea și unitatea morală și națională a Statului, ce nu poate fi despărțit de Biserica strămoșească, lucru adevărat cu prisosință și cu prilejul actualului războiu, sfânt și desrobitor”²². Ministrul își exprima dorința ca asociațiile și sectele religioase „să dispară, ele fiind focare de răsmeriță, paravane de desolidarizare națională și pe deasupra complet eterogene față de noua structură a Statului Român național și totalitar”²³.

Drept urmare, Secretariatul de Stat al Cultelor și Artelor a emis imediat o telegramă în după-amiaza zilei de 30 decembrie, după ce dimineața ieșise Monitorul Oficial cu legea promulgată, către toate prefecturile din țară prin care cerea „închiderea tuturor caselor de rugăciune și interzicerea oricăror adunări a actualelor asociații”²⁴. Și Ministerul Afacerilor Interne emite o telegramă, în 31 decembrie, prin care ordonă prefectilor executarea dispozițiilor telegramei Secretariatului²⁵. S-a trecut, așadar, la împlinirea dispozițiilor legii și casele de rugăciune au fost închise și confiscate, cu tot cu bunuri, iar credincioșii monitorizați și persecutați în cazul în care se strângeau ilegal la întâlniri religioase. Comisariatele de poliție au întocmit tabele cu inventarele bunurilor mobile și imobile deținute de casele de rugăciune, iar posturile de jandarmi îi arestau pe credincioșii care nu se supuneau noilor dispoziții în vigoare. Casele de rugăciune, trecute în proprietatea statului, au devenit localuri de școală, ateliere, depozite, cămine culturale sau date parohiilor ortodoxe din teritoriu.

Liderii asociațiilor religioase au întreprins diverse acțiuni de justificare a lor, pentru anularea Legii 927/1942. Conducătorii bapțiști, împreună cu cei ai adventiștilor și creștinilor după Evanghelie, au decis să trimită mareșalului Antonescu delegații de credincioși invalizi de război, pentru a dovedi „că sectanții [...] au luptat în primele rânduri pe front, făcându-și cu prisosință datoria, demonstrând astfel că principalul motiv invocat de cei care au întocmit decretul lege de desființare, și anume că sectanții sunt anti-militariști, este pe de-a-ntregul inventat”²⁶. Orice demersuri s-au făcut din partea asociațiilor, rezultatul nu a fost cel scontat. Din contră, Antonescu promulgă un nou decret, 431/1943²⁷, în care se prevede: interzicerea exercitării „unui cult religios sectant sau propagarea de doctrine religioase, în afară de cea a bisericii ortodoxe sau a cultelor istorice, arătate prin art. 21 din Legea nr. 54, pentru regimul general al cultelor din 12 [22] Aprilie 1928” (art. 1); institutele înființate de asociațiile religioase, cu scop educativ, cultural, școlar sau filantropic, „sunt disolvate de drept” (art. 3); bunurile mobile și imobile ale acestora „trec în patrimoniul Statului, fără despăgubire” (art. 10)²⁸. De data aceasta, raportul justificativ al decretului a fost semnat de doi miniștri: Ion Petrovici, ministrul culturii

²² *Ibidem*, p. 11232.

²³ *Ibidem*.

²⁴ Viorel Achim (ed.), *op. cit.*, p. 620 (documentul 306).

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*, p. 675 (documentul 349).

²⁷ *Decret-lege nr. 431 privitor la desființarea asociațiilor religioase*, în „Monitorul Oficial al României”, nartea I, nr. 157, 9 iulie 1943, pp. 5993–5995.

²⁸ *Ibidem*, pp. 5993–5994.

naționale și al cultelor, și Ion C. Marinescu, ministrul justiției, care motivează apariția acestuia de faptul că „dispozițiunile [Legii 927] nu soluționau întreaga problemă”²⁹. Prin noul decret s-a dorit „desființarea asociațiilor religioase sectante simulate sub forma persoanelor juridice de drept comun, precum și disolvarea persoanelor juridice înființate în scop de propagandă religioasă sau care au sprijinit în mod periodic sau continuu activitatea sau scopurile unei asociațiuni religioase sectante”³⁰. Pentru că de pe urma acestor asociații religioase au rămas diverse institute și instituții, acestea au trecut „de drept și fără despăgubire în patrimoniul Statului”³¹. Decretul abroga și articolul 1 din Legea 927/1942, și astfel se prevedea înlăturarea oricărei posibilități de autorizare viitoare, zădărniciind orice încercare juridică a credincioșilor.

Împreună cu cele două legi, care au produs persecutarea credincioșilor, asupra acestora a planat, în tot acest timp, și posibilitatea deportării lor în Transnistria. Situația a apărut odată cu descoperirea, în aprilie 1942, a treisprezece credincioși creștini după Evanghelie la Botoșani³². Fiind informat de această situație, mareșalul Antonescu a răspuns ca aceștia să fie „trimiși în organizațiunile de muncă de pe Bug imediat”, cu mențiunea că măsura se aplica „tuturor sectanților”, iar cei în cauză să fie „avertizați printr-un comunicat”³³. Astfel, în intervalul 1942–1943 credincioșii vor trăi cu așteptarea aceasta a deportării. Din mărturiile despre acea perioadă aflăm că la nivel național „unii își făcuseră câte un mic bagaj, în care adunaseră cele mai prețioase lucruri, ca să le aibă la îndemână, dacă ar fi cazul să fie luați deodată. Pentru credința lor în Domnul Cristos, ei erau gata să se deslipsească și de casele lor, de rude, de tot ce le era mai drag pe pământ”³⁴. Nu au cunoscut deportarea, deși mareșalul Antonescu și-a pus în aplicare planul cu inochentiștii³⁵. Dar credincioșii au cunoscut repercursiuni din partea autorităților, fiindcă „un mare număr de frați și surori, sunt ridicați de la casele lor, doar pe simplul motiv că se roagă lui Dumnezeu, chiar dacă n-au fost găsiți în casa de rugăciune, care era încuiată și sigilată. Purtați pe jos zeci de kilometri, de la un post de jandarmi la altul, adeseori cu lanțuri la mâini și la picioare, pe vreme de frig și ploaie, erau trimiși în fața tribunalelor militare, în București, la Galați, la Iași, Cernăuți și Chișinău, unde erau

²⁹ *Ibidem*, p. 5994.

³⁰ *Ibidem*, p. 5995.

³¹ *Ibidem*.

³² Poliția numește acești credincioși secta religioasă „Creștini după Evanghelie de ziua 8-a”, dar acest nume nu a existat niciodată. Viorel Achim (ed.), *op. cit.*, p. 463 (documentul 184).

³³ *Ibidem*, p. 471 (documentul 191).

³⁴ Horia Azimioară, *Din viața și lucrarea lui Teodor Popescu. O trezire creștină în biserica ortodoxă română*, f.l., Editura Emmanuel, 1988, p. 100.

³⁵ Viorel Achim (ed.), *op. cit.*, pp. 542–543 (documentele 246–247). Inochentiștii reprezentau o grupare din Biserica Ortodoxă din Basarabia, dar s-au dezvoltat în afara acesteia, ca o grupare distinctă. Nu aveau lăcașe de cult proprii. Și aceștia refuzau satisfacerea stagiului militar. În același timp, rapoartele despre ei îi prezintă ca oameni antisociale și cu comportamente reprobabile. După cel de-al doilea război mondial au dispărut, devenind ne semnificativi. Constantin Cuciuc, *Religii care au fost interzise în România*, București, Editura Gnosis, 2001, pp. 86–92

judecați formal; foarte repede, chiar fără dovezi și martori. Mulți sunt condamnați la pedepse grele, de la doi până la douăzeci și cinci de ani de temniță. Mulți au fost trimiși pe front disciplinar, în linia I-a, de unde puțini au scăpat cu viață. În urma fraților și surorilor arestați, rămăneau acasă 6–8 copii, fără niciun sprijin material și moral”³⁶. Mareșalul dorea un stat omogen din punct de vedere etnic, dacă privim măsurile luate cu evreii și țiganii, și religios, dacă privim măsurile luate cu asociațiile religioase. Acest fapt reiese și din mărturia depusă la procesul său din mai 1946, în care a afirmat că „mulți români, din nenorocire, treceau la aceste secte ca să scape de război”. Și își explică faptele în felul următor: „Baza spirituală a acestor secte consta tocmai în faptul că membrii lor nu aveau voie să pună mâinile pe arme, deci să lupte și când aceștia erau înrolați în armată, refuzau să ia arma. Atunci am făcut o lege prin care am instituit pedeapsa cu moartea, n-am aplicat-o, dar am reușit să desființez aceste secte, iar pe recalcitranți i-am deplasat fiindcă dacă lăsam chestiunea așa, răul s-ar fi întins vertiginos pe toată suprafața țării; toți ar fi trecut la secte ca să scape de armată. Trebuia să iau măsuri drastice, dar nu am executat pe nimeni”³⁷. Astfel, Ion Antonescu lega problema confesiunilor religioase, chiar dacă în mod greșit și fals, de cea a războiului, căutând astfel să-și justifice și îndreptățească acțiunile întreprinse atunci.

Schimbarea regimului, la 23 august 1944, însoțită de arestarea mareșalului Ion Antonescu și răsturnarea cabinetului său, a dus la ridicarea măsurilor luate împotriva asociațiilor religioase și amnistierea tuturor „infracțiunilor prevăzute de legea cultelor în legătură cu combaterea sectelor religioase, precum și cele prevăzute de legile cu caracter rasist” (art. 4, lit. c)³⁸. Iar legile 927/1942 și 431/1943 au fost abrogate prin *Decretul-lege 548/1944*³⁹. Generalul Ion Boițeanu a fost cel care a întocmit raportul ce-a însoțit decretul către Regele Mihai I, afirmând că cele două legi „călcau principiul libertății religioase garantat de Constituțiunea Țării”⁴⁰. Noul decret prevedea reautorizarea asociațiilor religioase, conform art. 24 din Legea pentru regimul general al cultelor din 1928 (art. II), reintrarea bunurilor mobile și imobile, confiscate în 1943, în proprietatea celor în drept (art. III), precum și restituirea acestor bunuri în natură (art. IV)⁴¹, așa cum au fost preluate.

Schimbarea lui Antonescu și-a cabinetului său a dus și la scurtarea războiului cu șase luni, după opiniile celor mai mulți istorici. Iar încheierea războiului a avut o urmare pozitivă asupra creștinilor după Evanghelie, adunările locale ale acestora reprimind autorizație de funcționare. Tot în acea perioadă, Departamentul Cultelor,

³⁶ Gheorghe Oprea Teodorescu, Marin Ionescu, *Istoricul Adunărilor...*, partea I, p. 73.

³⁷ *** *Procesul lui Ion Antonescu...*, p. 83.

³⁸ *Decret Regal nr. 1.624. Amnistie generală politică, militară și agrară*, în „Monitorul Oficial al României”, partea I, nr. 197 bis, 24 august 1944, p. 6200.

³⁹ *Decret-lege nr. 548 pentru punerea în vigoare a dispozițiilor privitoare la asociațiunile religioase din legea pentru regimul general al Cultelor*, în „Monitorul Oficial al României”, partea I, nr. 252, 31 octombrie 1944, pp. 6992–6993.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 6993.

⁴¹ *Ibidem*, p. 6992.

prin semnătura pr. Constantin Burducea, emite *Decizia 44.210/1944* prin care se modifica art. 4 din *Decizia 31.999/1939*, completându-se faptul că asociațiilor religioase li se oferă „deplină libertate de manifestare religioasă a cultului”⁴². După reautorizare, creștinii după Evanghelie au făcut „demersurile necesare [...] pentru a determina guvernul să le acorde și lor calitatea de cult”⁴³ așa cum o acordase baptiștilor în 1944. Aceleași demersuri au fost făcute și de adventiștii de ziua a șaptea. În urma acestor demersuri, creștinii după Evanghelie au primit calitatea de cult prin *Legea 883/1946*⁴⁴. Referatul justificativ care însoțea legea a fost întocmit de dr. Petru Groza, la vremea aceea președinte al Consiliului de Miniștri și ministrul cultelor *ad-interim*, care opina că statutul acestora „nu conține nimic ce ar putea aduce atingere ordinii publice, bunelor moravuri și legilor de organizare ale statului”⁴⁵. În baza acestui referat favorabil, Regele Mihai I a emis legea amintită, prin care „Asociația Religioasă a Creștinilor după Evanghelie, cu sediul în Ploiești, str. Cheia nr. 18, este cult recunoscut în Statul Român, sub denumirea de Cultul Creștin după Evanghelie din România” (art. I)⁴⁶. Legea prevedea și faptul că: „Statul Român nu va acorda niciun fel de ajutoare sau subvenții bănești pentru întreținerea Cultului Creștin după Evanghelie și a instituțiilor sale sau pentru salarizarea personalului său” (art. V)⁴⁷.

Tabelul de mai jos sumarizează legislația din anii 1939–1946, privind creștinii după Evanghelie, arătând și statutul juridic al acestora în baza documentelor normative emise de stat.

Tabel 1

Evoluția juridică a creștinilor după Evanghelie între 1939–1946

Anul emiterii	Documentul	Statutul juridic
1939	Decizia 31.999	Asociație religioasă
1942	Decret-lege 427	Interzis
1943	Decret-lege 431	Interzis
1944	Decret-lege 548	Asociație religioasă
1945	Decizia 44.210	Asociație religioasă
1946	Legea 883	Cult religios

⁴² *Decizia nr. 44.210. Completare de decizie*, în „Monitorul Oficial al României”, partea I, nr. 205, 10 septembrie 1945, p. 7917.

⁴³ Viorel Achim (ed.), *op. cit.*, p. 890 (documentul 511).

⁴⁴ *Legea 883 pentru recunoașterea și reglementarea Cultului Creștin după Evanghelie din România*, în „Monitorul Oficial al României”, partea I, nr. 261, 09 noiembrie 1946, pp. 11776–11778. Vezi și Bogdan Emanuel Răduț, *Legea nr. 883/1946 pentru recunoașterea și reglementarea Cultului Creștin după Evanghelie din România: context, conținut și consecințe*, în „Timotheus – Incursiuni Teologice Tematiche”, vol. 3, nr. 2, 2016, pp. 107–118.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 11776.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ *Ibidem*.

Din 1946, funcționează sub statutul de cult oficial în România, iar acest statut a fost reconfirmat de *Decretul 1203/1950*⁴⁸ și *Hotărârea de Guvern 897/2008*⁴⁹, hotărâre în baza căreia funcționează în prezent, sub denumirea de Biserica Creștină după Evanghelie – Uniunea Bisericilor Creștine după Evanghelie din România.

O altă urmare a războiului a fost dinamica creștinilor după Evanghelie. Aceasta nu a fost spectaculoasă, dar a fost pozitivă, după cum reiese din tabelul de mai jos.

Tabel 2

Dinamica creștinilor după Evanghelie în 1942–1950

An	1942 ⁵⁰	1948 ⁵¹	1950 ⁵²
Credincioși	13.500	25.000	21.117

Creșterea numărului acestora s-a datorat câtorva factori, precum concentrarea mai multor categorii de oameni în garnizoane sau tranșee (ocazie pentru împărțirea de crezuri și idei), răspândirea credinței acestora prin evanghelizare, schimbarea politicii statului față de minoritățile religioase, ridicarea creștinilor după Evanghelie la statutul de cult ș.a.

3. Concluzii

Războiul, de fiecare dată, este o tragedie de proporții, care lasă amprente durabile atât pe planul geo-politic sau economic, cât și pe cel al mentalului colectiv. Ororile războiului, cunoscute de generația de atunci, au lăsat urme și asupra generațiilor următoare. Deși credincioși din Adunările Creștine după Evanghelie au contribuit la război, unii chiar pe front, politica regimului Antonescu a fost îndreptată și împotriva lor. Credincioșii au cunoscut persecuții (anchete, confiscări de literatură, amenințări, bătăi) datorită legislației antonesciene în vigoare, dar și suspiciunea care plana asupra lor că sunt filsovietici și trebuie deportați în Transnistria.

Încheierea războiului și noua realitate politică postbelică a fost, cel puțin în primii ani, favorabilă acestora. Dacă Antonescu a închis adunările și a desființat

⁴⁸ Decretul nu a fost publicat în „Monitorul Oficial al României”, fiind inclus într-un volum separat. ****Legea și Statutele cultelor religioase din Republica Populară Română*, București, Editura Ministerului Cultelor, 1951, pp. 411–412.

⁴⁹ *Hotărâre privind recunoașterea Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Creștine după Evanghelie din România – Uniunea Bisericilor Creștine după Evanghelie din România*, în „Monitorul Oficial al României”, partea I, nr. 638, 4 septembrie 2008, pp. 2–9.

⁵⁰ Viorel Achim (ed.), *op. cit.*, p. 502 (documentul 221).

⁵¹ Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC), Inspectoratul General al Jandarmeriei 6/1948, f. 143v.

⁵² Arhiva Uniunii Bisericilor Creștine după Evanghelie din România (AUBCER), dosar nr. I.C. 28/1950 referitor la schema de organizare a comunităților. Statistica membrilor, f. 1.

autorizarea de funcționare a asociației, după 1945 nu numai că asociația este reautorizată să funcționeze, dar, un an mai târziu, este și ridicată la statutul de cult oficial. Privind detașat situația, s-ar putea constata că războiul i-a propulsat, cult oficial în România.

REFLECTIONS REGARDING THE IMPACT THE SECOND WORLD WAR HAD OVER THE BRETHERN RELIGIOUS ASSOCIATION IN ROMANIA

(Abstract)

Religious Associations represented a reality that was present during the interwar period but not under the Communism Era. They functioned under the privileges of the General Regime for the Denominations' Law (1928), Article no 24, and was defined by a series of decisions issued by the Denominations' Minister from within the Romanian Government at that time. On this legal basis it was allowed the official functioning of only three Religious Associations in Romania: Baptist Association, Seventh Day Adventist Association and Brethren Association. The current paper talks about the statute of the Brethren Religious Association during the Second World War.

Keywords: Religious Association, war, legislation, impact, Brethren Assemblies.